

УДК 336.225

Демчишак Назар Богданович

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Demchyshak Nazar

*D. Sc. (Economics), Professor
Ivan Franko National University of Lviv*

Шевчук Микола Сергійович

*аспірант кафедри фінансів грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Shevchuk Mykola

*PhD Student of the Department of Finance, Money Circulation and Credit
Ivan Franko National University of Lviv*

Шевчук Руслан Сергійович

*аспірант кафедри фінансів грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Shevchuk Ruslan

*PhD Student of the Department of Finance, Money Circulation and Credit
Ivan Franko National University of Lviv*

**ВИКОРИСТАННЯ ФОНДІВ ЦІЛЬОВОГО КАПІТАЛУ У
ФІНАНСУВАННІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ
ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ЗМІЦНЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

THE USE OF TARGETED CAPITAL FUNDS IN FINANCING EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF POST-WAR RECOVERY IN UKRAINE AND STRENGTHENING NATIONAL SECURITY

Анотація. Стаття присвячена дослідженню сутності ендавменту як інноваційного довгострокового інструменту благодійності, а також загальних засад його створення, функціонування та основних сфер застосування. У статті вивчено основні переваги фондів цільового капіталу та їхні ключові різновиди. Окреслено традиційний механізм роботи ендавмент-фондів у частині фінансування закладів вищої освіти. Розглянуто світову практику створення ендавмент-фондів. Проаналізовано обсяги ендавмент-фондів закордонних та вітчизняних університетів. Обґрунтовано рекомендації щодо прискорення процесу розширення використання механізму ендавментів для фінансування українських закладів освіти в умовах післявоєнного відновлення та зміцнення національної безпеки.

Ключові слова: ендавмент, ендавмент-фонд, фонди цільового капіталу, національна безпека, заклад вищої освіти, фінансування.

Summary. The article is dedicated to exploring the essence of endowment as an innovative long-term charitable instrument, as well as the general principles of its establishment, functioning, and main areas of application. The study examines the key advantages of targeted capital funds and their main types. The traditional mechanism of endowment funds' operation in financing higher education institutions is described in the article. The global practice of creating endowment funds is discussed. The volumes of endowment funds for foreign and domestic universities are analyzed. Certain recommendations are proposed to accelerate the process of expanding the use of endowment mechanisms for financing Ukrainian educational institutions in the context of post-war recovery and strengthening national security.

Key words: *endowment, endowment fund, targeted capital funds, national security, higher education institution, financing.*

Постановка проблеми. У сучасних соціально-економічних реаліях у більшості країн світу спостерігається об'єктивна обмеженість ресурсів, які можуть бути спрямовані на фінансуванні таких важливих сфер як освіта, медицина, культура, що пов'язано із дефіцитом бюджетних коштів, а також традиційно неможливістю забезпечити усі потреби у цих галузях. Така ситуація загострює конкуренцію, водночас і зумовлює потребу в диверсифікації джерел, зокрема це стосується освіти. Виклики національної безпеки і необхідність післявоєнного відновлення України особливо актуалізують потребу у зростанні якості і потенціалу закладів освіти, що потребує знаного фінансування, яке не може бути здійснене лише за рахунок бюджетних коштів. У зарубіжній практиці одним з основних інструментів підтримки соціального сектору економіки є фонди цільового капіталу (ендаументи). Їх сутність та роль потребують ретельного вивчення з огляду на потенціал впровадження в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти окресленої проблематики, зокрема в частині ролі ендаументів у системі вищої освіти, були предметом наукових пошуків вчених, з-поміж яких О. Белов, З. Варналій, О. Гринькевич, М. Дмитришин, А. Загма, Г. Калхун, В. Корнеєв, О. Магута, М. Рисін, Ю. Цибульська, Л. Шевченко, Дж. Муді, Т. Сміт та інші. Втім реалії сьогодення, війна з Росією, руйнування закладів освіти в Україні та інші нестандартні виклики потребують формування нових підходів до вивчення потенціалу використання фондів цільового капіталу.

Метою статті є дослідження ролі фондів цільового капіталу (ендаументів) у фінансуванні закладів освіти в контексті зміцнення національної безпеки та післявоєнного відновлення України.

Виклад основного матеріалу. Використання фондів цільового капіталу досліджуватимемо в частині ролі ендавмент-фондів (ендавментів), які власне й мають визначальне значення для залучення такого капіталу з метою диверсифікації фінансування закладів освіти, зокрема вищої. У сучасній науці та практиці сформувались підходи до тлумачення ендавмент-фонд (англ. endowment) як прозорих інструментів добродійності та цільових фондів, призначених для використання в некомерційних цілях у формі суми коштів або цінних паперів у безстроковому фонді, що створюється на основі благодійних внесків від донорів [10]. Також ендавмент – це ресурсний капітал, який надається благодійниками у вигляді грошових або інших ресурсів на безоплатній основі для фінансування статутних потреб і діяльності неприбуткових організацій, як правило, закладів освіти, медицини, культури, релігійних або спортивних організацій [4]. Важливо розуміти усі переваги і окремі особливості використання таких фондів цільового капіталу, зокрема: 1) фонд розпоряджається отриманим капіталом не самостійно, а за допомогою професійної керуючої компанії; 2) отримані пожертви не витрачаються одразу, а інвестуються в цінні папери та інші інструменти, що генерують додатковий дохід (фонд не може вичерпатись, а лише зростати за обсягами завдяки накопиченню відсотків); 3) на відміну від благодійної організації, фонд має недоторканий основний капітал: можуть використовуватись тільки відсотки, отримані з основного капіталу; 4) фонд зобов'язаний надавати прозору звітність про рух засобів, з якою може ознайомитися кожен благодійник; 5) діяльність фонду розрахована на довгострокову перспективу; 6) дохід від управління фондом може використовуватись тільки на цілі, визначені при створенні фонду [2].

Відтак, заклади вищої освіти повинні враховувати ці особливості використання ендавментів, а саме недоторканність основної суми внесених коштів і необхідність їх інвестувати й ефективного управління одержаним

доходом. Тому це потребує певних зусиль від менеджменту закладу, інакше ефект може бути незначним, або ж будь-які порушення приведуть до втрати довіри благодійників. Друга ключова особливість у тому, що фонди цільового капіталу формуються з передбаченням чітких цілей використання коштів. Таке цільове призначення не може змінюватись упродовж усього терміну використання коштів ендавментів. Втім ці базові і зазвичай типові вимоги можуть дещо диференціюватись залежно від запитів закладу освіти та вимог і побажань потенційних донорів. Саме тому виділяють різні види таких фондів, що розглянемо детальніше.

У світовій практиці зустрічаються декілька видів ендавментів:

1) необмежений ендавмент-фонд – це фонд, який акумулює надходження, які у майбутньому можна витратити, зберігати, інвестувати та розподіляти на розсуд установи, яка отримує вклади. Така організаційна форма ендавменту надає закладу освіти повну свободу, правління фонду може обирати, що робити як з основною сумою, так і з прибутком від неї – куди інвестувати, скільки заощадити, скільки витратити та з якою метою;

2) обмежений ендавмент-фонд – це фонд який акумулює надходження, які у майбутньому установа самостійно не може витратити, зберігати, інвестувати та розподіляти на свій розсуд. За такої організаційної форми ендавмент-фонду правління не має права витратити основну суму. Як правило, дозволено витратити лише доходи від інвестицій і навіть тоді, прибуток може бути витрачений так, як бажає вкладник. Тобто, основний баланс постійно «обмежений» і не підлягає витрачанням. Такий підхід пояснюється основною ціллю створення ендавменту – фінансова підтримка саме тих потреб для і цілей, для яких створювався фонд. Отже, основний капітал такого фонду зберігається на постійній основі, а доходи від інвестованих активів витрачаються відповідно до вимог вкладників;

3) строковий ендавмент-фонд – такий фонд, витрачання коштів якого обмежуються певним терміном. Зазвичай, за такої організаційної форми фонду передбачається, що лише через певний проміжок часу або за настанням певної події основний капітал може бути витрачений. Тобто, він може бути використаний, на відміну від попереднього виду фонду, але лише після певного періоду часу або певної події. Такі фонди ще називають тимчасово обмеженими: створені вкладниками для існування протягом певного періоду часу чи до настання певної події. Наприклад, вкладник може уповноважити правління фонду дозволити використовувати частину суми для фінансування конкретної програми (виплата грантів, стипендій студентам закладу вищої освіти тощо);

4) квазі-ендавмент – це такий фонд, основна сума коштів якого, як і дохід від неї, можуть бути витрачені у будь-який час на розсуд правління. При утворенні квазі-ендавментів не передбачається ніяких юридичних обмежень. Він працює так, як звичайний фонд за рахунок того, що порядок використання коштів може визначати правління, а не вкладники. Так, у квазі-ендавментах можуть бути обмеження на використання коштів, але правління може усунути їх з будь-якої причини та почати використовувати кошти для будь-яких цілей у будь-який час. Тому у порівнянні зі звичайними ендавмент-фондами, квазі-ендавмент пропонує організації більшу гнучкість у фінансуванні спеціальних проектів у майбутньому [8].

Безумовно питання, які типи ендавментів були би оптимальними для українських закладів освіти є дискусійним, адже з огляду на можливість використати кошти вже і негайно краще укласти угоди з донорами на більш вільних умовах, надто не обмежуючи заклад. Однак зазвичай, як це підтверджує світовий досвід, ендавменти все ж матимуть обмеження і цільовий характер використання наданих фінансових ресурсів.

Потрібно відзначити, що сьогодні найбільшими інституціями побудованими на принципах ендавментів є (рис. 1):

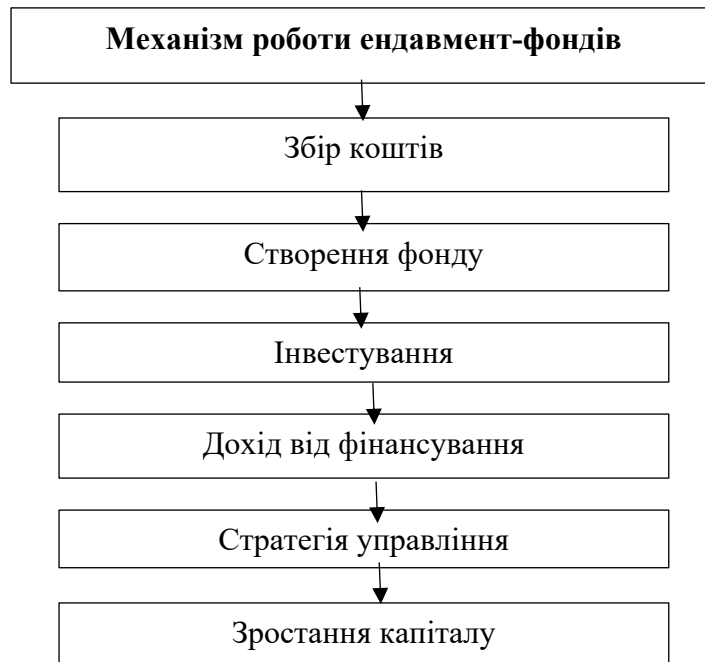
Рис. 1. Найбільші організації в світі побудовані на принципах ендавментів

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Застосування ендавмент-фондів може бути різноманітним і залежати від конкретних цілей і потреб організації, що їх створює. До найпопулярніших сфер відносять: благодійність, культуру, мистецтво, медицину, спорт, освіта та наука, що підтверджує й інформація на рис. 1.

У світовій практиці фонди цільового капіталу у першу чергу потужний інструмент фінансування саме освітніх та наукових інноваційних програм провідних університетів і коледжів. І саме цей досвід становить цінність для України, адже в умовах війни і післявоєнного відновлення потреба у фінансуванні закладів освіти лише зростатиме, а держава не в змозі буде задовольнити ці запити із бюджетів різних рівнів. З іншого боку постійне недофінансування безумовно не дозволяє закладам освіти ефективно працювати, надавати якісні освітні послуги, здійснювати прикладні дослідження. Провідні науковці, а також талановиті студенти в Україні постійно стикаються із проблемою недофінансування, що особливо позначається у сфері природничих і технічних наук, де бракує сучасних лабораторій і обладнання. Звичайно ендавменти не в змозі повністю вирішити цю проблему, однак можуть мати вагоме значення у її поступовому розв'язанні для країни. Врешті загалом прогрес у освітньо-науковій сфері – це питання національної безпеки української нації, яке так чи інакше доведеться вирішувати.

Розглянемо детальніше традиційний механізм роботи ендавмент-фондів у частині фінансування закладів вищої освіти (рис. 2)

Рис. 2. Механізм роботи ендавмент-фондів

Джерело: побудовано на основі даних [2]

Отже, збір коштів передбачає, що заклад освіти збирає гроші від донорів, благодійників, або з інших джерел. Ці кошти можуть надходити одноразовими або регулярними внесками. На етапі створення фонду зібрані кошти зберігаються в цьому спецфонді або на відповідному рахунку. Інвестування – це етап, де капітал ендавмент-фонду інвестується в різні активи, такі як акції, облігації, нерухомість, фонди спільного інвестування тощо. Метою інвестування є забезпечення прибутку, який може бути використаний для фінансування освітніх проектів, наукових досліджень, стипендій, гарантій для кращих студентів і вчених закладу освіти тощо. Тобто дохід від фінансування, отриманий від інвестування коштів ендавмент-фонду, використовується для фінансування потреб закладу освіти. Частина прибутку може використовуватись в поточному році, а решта резервується для забезпечення сталого фінансування.

У свою чергу важливе значення має безпосередньо стратегія управління, яка відображає різні функції та методи, які визначають стратегію інвестування та використання зібраних коштів відповідно до мети фонду. Вважаємо, саме на цьому етапі в українських закладів освіти можуть бути проблеми, враховуючи брак досвіду.

Етап зростання капіталу передбачає те, що вартість ендавмент-фондів, завдяки інвестиціям, з часом перманентно зростає, що забезпечує стабільне довготривале фінансування. Однак потрібно розуміти, що над таким зростанням слід систематично і ефективно працювати, що знову ж таки формує певні виклики менеджерам закладів вищої освіти в Україні.

Світова практика ендавментів у вищій освіті є поширеною і має важливе значення у фінансуванні університетів та коледжів. Ендавменти допомагають забезпечити стале та довготривале фінансування закладам освіти, що дає їм можливість розвиватися, залучати талановитих студентів, підтримувати високий рівень освітніх програм, сприяти науковим дослідженням та інноваційним розробкам. Слабиною українських закладів вищої освіти є те, що вони не в змозі профінансувати належним чином так звану дослідницьку складову у відповідних освітніх програмах природничого, технічного спрямування, значно менші проблеми у випадку гуманітарних і суспільних наук, про що вже згадувалось вище. Втім відбудова України потребуватиме різних фахівців, проривних технологій тощо, а постійне їхнє запозичення з-за кордону посилює виклики і загрози національній безпеці через залежність від імпорту. Відтак, це стратегічне питання, яке необхідно вирішувати, інакше вітчизняна система освіти і науки може згодом виявитись в принципі неконкурентоспроможною.

Для управління ендавментами в системі менеджменту провідних університетів світу виокремлюють три основні підходи:

1. Найбільші університети з великими ендавмент-фондами створюють власні органи управління активами, зокрема: Опікунська рада

(Board of Trustees) здійснює контроль та управління інвестиційною діяльністю, Інвестиційний комітет (Trustee Investment Committee) встановлює нормативи щодо розміщення активів та призначає професійних менеджерів для управління фондом. Цей метод є найдешевшим, але пов'язаний з високою відповідальністю і ризиком [11].

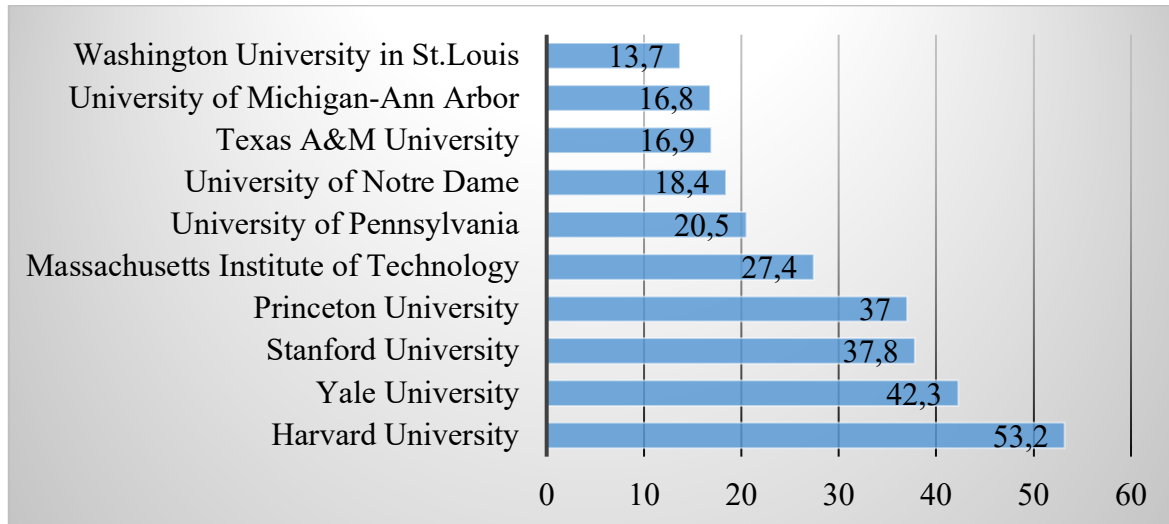
2. Практика невеликих університетів делегувати відповідальність з управління ендавментом третім особам – професійним управляючим компаніям. Ними можуть бути: консалтингові компанії, трастфонди, інвестиційні компанії та банки тощо. З одного боку, цей підхід потребує значних ресурсів на оплату комісій за обслуговування, з другого – гарантує стабільний дохід за рахунок професійного менеджменту ззовні.

3. Комбінований метод – поєднання попередніх підходів, що дозволяє забезпечувати обмежений ризик за умови середніх сукупних витрат на керівництво фондом [12]. У світовій практиці, чим більше фінансово забезпечений університет, тим сучасніші технології та дослідницькі можливості використовують в його середовищі.

На наш погляд, як уже зазначалось, проблема ефективного менеджменту з огляду на дефіцит досвіду може бути доволі суттєво для українських закладів освіти, тому, на наш погляд, залучення професійних управляючих компаній на початковому етапі потенційно може бути дієвішим аніж управління ендавментом безпосередньо в університеті.

Розглянемо топ-10 університетів світу з найбільшими фондами цільового капіталу (рис. 3). Як видно з рис. 3 у США найвідомішими є цільові фонди Гарвардського, Єльського, Принстонського та Стенфордського університетів. Їх обсяг складає мільярди доларів, що дозволяє виділяти на поточні витрати до \$ 1 млрд. щорічно. У цих (рис. 3) та інших прогресивних зарубіжних закладах освіти ресурси, отримані від управління ендавмент-фондами, формують до 45% загального бюджету. У 80 університетів світу розмір капіталу ендавмента перевищує \$ 1 млрд.

Нерідко це навіть не єдиний фонд, а ціла система фондів, кожен із яких має власну мету: виплата стипендій або грантів викладачам, організація спортивних заходів, фінансування досліджень тощо.

Рис. 3. Топ-10 університетів світу за розміром ендавмент-фондів, станом на 2022 р., млрд. дол. США

Джерело: побудовано на основі даних [13]

Засоби, згенеровані ендавментами, використовуються для фінансування щонайширшого спектру проектів: будівництва нових корпусів, підтримки бібліотечних фондів, розвитку інфраструктури, формування преміальних для співробітників і студентів [10]. Тривалий час університети вкладали кошти ендавмент-фондів виключно на внутрішньому ринку в цінні папери національних компаній і банківські депозити. У 1980-ті рр. дохідність таких вкладень виявилася нижчою за інфляцію, тобто реально капітал знецінювався, тому університети переорієнтувалися на зарубіжні ринки і на ризиковані альтернативні активи, а їхня портфельна стратегія стала диверсифікованою і значною мірою ризикованою. Кошти ендавментів нині спрямовуються у різні класи активів: private equity (позабіржові вкладення – придбання частки в капіталі, паю або акцій компаній, які не котируються на фондовій біржі); хедж-фонди, фонди абсолютної дохідності (у формі хедж-фондів та

роздрібних фондів), нейтральні ринкові фонди (хеджеві і взаємні) та деривативи; венчурний капітал; нерухомість поза кампусом; природні ресурси; товари і ф'ючерси на товари і навіть у так звані «токсичні активи» – прострочені кредити банків, видані ними на купівлю житла й інші цілі [9].

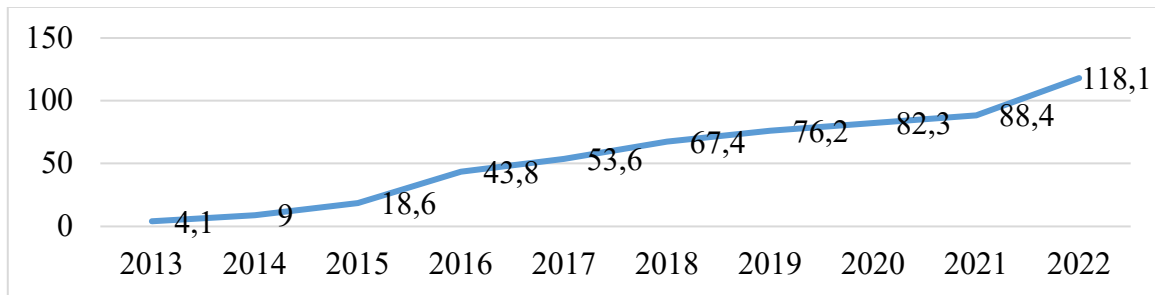
В Україні немає відповідного нормативно-правового акту, що визначав би правовий статус ендавментів, встановлював порядок їх формування, функції, принципи організації. Висвітлено у різних нормативно-правових документах лише деякі положення щодо ендавментів. Зокрема, згідно Податкового кодексу України: ендавмент – це сума коштів або цінних паперів, які вносяться благодійником у банк або небанківську фінансову установу, завдяки чому набувач благодійної допомоги отримує право на використання відсотків або дивідендів, нарахованих на суму такого ендавменту. При цьому набувач не має права витратити або відчужувати основну суму ендавменту без згоди благодійника України [7]. Тобто сутнісно це відповідає типу обмеженого ендавмента, втім не пов'язано із освітніми закладами. Уже відповідно до Закону України «Про вищу освіту» сталий фонд (ендавмент) закладу вищої освіти - сума коштів або вартість іншого майна, призначена для інвестування або капіталізації на строк не менше 36 місяців, пасивні доходи від якої використовуються закладом вищої освіти з метою здійснення його статутної діяльності у порядку, визначеному благодійником або уповноваженою ним особою. Заклад вищої освіти має право засновувати ендавмент-фонд та розпоряджатися доходами від його використання, а також отримувати майно, кошти і матеріальні цінності, зокрема будинки, споруди, обладнання, транспортні засоби від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб, у тому числі як благодійну допомогу [3]. У цьому разі уже є чітка дефініція ендавмента, знову ж таки йдеться про тип обмеженого фонду, відтак, це реальна законодавча підстава для закладів вищої освіти користуватись

такими можливостями, не зважаючи на недостатньо чітке регламентування роботи фондів у інших нормативно-правових актах України.

Відзначимо, що перший ендавмент в Україні було створено Інститутом міжнародних відносин КНУ ім. Т.Г. Шевченка у квітні 2013 р. на базі Благодійної організації «Фонд розвитку Інституту міжнародних відносин» (ІМВ). Основним завданням Фонду є акумулювання фінансових ресурсів, що надходять від студентів, випускників, бізнес-партнерів й використання доходів від їх інвестицій для розвитку Інституту міжнародних відносин як національного дослідницького інституту світового значення та підготовки дипломатів міжнародного рівня. Фонд розвитку ІМВ формує власну фінансову політику на принципі прозорості, що дає можливість інвесторам бути впевненими у цільовому використанні коштів. При створенні Фонду розвитку ІМВ використовувався саме принцип цільового капіталу. При недоторканності внесеного капіталу саме доходи від нього витрачаються на статутні цілі. Станом на 2023 рік обсяг внесків благодійників фонду становить 1,6 млн. гривень [5].

Також в Україні функціонує – Міжнародний благодійний фонд «Відродження Києво-Могилянської академії», заснований у 1995 р. і, відповідно до закону про благодійні організації, перереєстрований Міністерством юстиції 11 січня 1999 р. Метою діяльності є сприяння створенню культурно-освітньої та матеріально-технічної бази університету, а також здійснення заходів щодо подальшого його розвитку. Діяльність фонду спрямована на вивчення основних потреб академії, надання благодійної допомоги на здійснення проєктів, розроблених та поданих структурними підрозділами. Фонд веде пошук коштів, і з 1997 р. введено систему матеріального заохочення волонтерів, які допомагають їх залучати. Протягом останніх років фондом було підтримано кілька сотень проєктів, спрямованих зміцнення матеріально-технічної бази, видання книг, збірників наукових праць, комплектування бібліотечних фондів, проведення наукових

конференцій та культурно-мистецьких заходів університету [6]. На рис. 4 зображено динаміку зростання обсягу ендавмент-фонду університету.

Рис. 4. Динаміка зростання обсягу ендавмент-фонду «Відродження Києво-Могилянської академії» у 2013-2022 рр., млн. грн.

Джерело: побудовано на основі даних [6]

Відтак, позитивний досвід поодиноких закладів вищої освіти в Україні все ж дає підстави стверджувати, що формування ендавмент-фондів може бути важливим кроком для створення стійкої фінансової бази та забезпечення довгострокової підтримки. Для прикладу, О. Белов пропонує для прискорення процесу формування ендавмент-фондів в Україні дотримуватись консервативної стратегії інвестування, якій притаманний низький ризик щодо розміщення коштів. Основна частка активів в інвестиційному портфелі має припадати на державні цінні папери та депозити в державних банках, які є надійнішими емітентами на українському ринку фінансових послуг порівняно з приватним банківським сектором. Такої практики нині дотримується переважна більшість світових ендавментів, однак вона можлива за стійкої правової системи, стабілізації економічної й політичної ситуації в державі, що збільшить довіру до банків. Розвитку потребує й вітчизняний фондовий ринок, як за рівнем капіталізації, так і за видами та кількістю фінансових інструментів [1].

На наш погляд, щоб прискорити процес використання механізму ендавментів для фінансування закладів освіти, враховуючи необхідність післявоєнного відновлення і зміцнення національної безпеки, необхідні:

1. Інституційне врегулювання. Потрібно розробити законодавство, яке забезпечить юридичний статус та регулювання діяльності ендавментів, в якому буде визначено правила створення, управління та інвестування, а також передбачено податкові пільги для донорів та інвесторів.

2. Розвиток фінансової грамотності та національної свідомості. Працювати над підвищення рівня фінансової грамотності та свідомості громадськості щодо роз'яснення переваг створення ендавмент-фондів. Проводити освітні кампанії та семінари, які демонструватимуть можливості ендавментів для фінансової підтримки закладів освіти, зокрема які дивіденди (не обов'язково у грошовій формі) це може принести й самим донорам.

3. Залучення благодійників та інвесторів. Активно працювати над просуванням ідеї ендавмент-фондів серед благодійників та інвесторів. Співпрацювати з бізнесом, філантропічними організаціями та фондами для розширення інтересу до створення ендавмент-фондів. Тобто йдеться про певну маркетингову діяльність закладу освіти, вміння себе позиціонувати і залучати ресурси, з чим є проблеми в українських університетах.

4. Прозорість та відповідальність. Забезпечити високий рівень прозорості та відповідальності у використанні коштів ендавмент-фондів. Це допоможе збільшити довіру потенційних донорів та інвесторів.

5. Партнерство з державою та муніципалітетами. Співпрацювати з державними органами та місцевим самоврядуванням для підтримки розвитку ендавмент-фондів. Серед таких підходів можуть бути спільні проекти, гранти, податкові стимули тощо, залежно від обопільних інтересів і контактів, особливо на рівні муніципалітетів.

6. Навчальні програми, тренінги. Розробити навчальні програми та спеціальні тренінги для професіоналів, що працюють з ендавмент-фондами (фінансові консультанти, юристи, управляючі фондами), а також навчання молодих лідерів щодо можливостей розвитку ендавментів. Ініціаторами можуть при цьому бути і самі заклади освіти.

7. Привабливі проекти, інновацій освітні програми, передові наукові дослідження. Важливо, щоб заклад вищої освіти пропонував привабливі проекти, які можуть залучити інвестиції та благодійні внески, забезпечуючи видимість та соціальний вплив. Тому важлива якість освіти, контакти в межах тріади освіта-наука-бізнес, фаховість викладачів, прикладна цінність наукових досліджень з огляду на їх використання донорами.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Обґрунтовані заходи стимулювання створення ендавментів в Україні, потенційні підходи до апробації такого інструментарію диверсифікації фінансування закладів освіти є винятково важливими у сьогоденних умовах. Післявоєнне відновлення України та зміцнення національної безпеки неможливі без власних наукових досліджень, якісної освіти, фінансування наукових пошуків викладачів, студентів, аспірантів провідних університетів. Відтак, використання ресурсів ендавмент-фондів та ефективне залучення коштів в межах таких механізмів матимуть стратегічне значення, що водночас формує перспективи для подальших наукових розвідок у цьому контексті. Ендавменти можуть згодом забезпечити стабільну фінансову підтримку різних організацій та проектів, що сприятиме соціальному розвитку із залученням підприємців нової генерації, які усвідомлюватимуть роль науки і освіти для країни, власного бізнесу і українського соціуму в цілому.

Література

1. Белов О. Ендавмент як нова форма забезпечення стабільності фінансування наукових досліджень в Україні. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2017. № 4. С. 50–62.
2. Ендавмент фонд – юридичні та практичні основи заснування. URL: <https://www.mikhailenko.com.ua/18-04-2023/endavment-fond-yurydychni-ta-praktychni-osnovy-zasnuvannya/> (дата звернення: 01.07.2023).

3. Про вищу освіту : Закон України (редакція від 28.05.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n805> (дата звернення: 01.07.2023).
4. Згама А.А. Ендавмент в Україні: правовий аспект. Наукові записки міжнародного гуманітарного університету. 2016. № 1. С. 34–36.
5. Історія Фонду розвитку Інституту міжнародних відносин. URL: <https://iirfund.org/about/history/> (дата звернення: 01.07.2023).
6. Міжнародний Благодійний Фонд відродження Києво-Могилянської Академії. URL: <http://fund.ukma.edu.ua/> (дата звернення: 01.07.2023).
7. Податковий кодекс України (редакція від 26.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.07.2023).
8. Топ-20 найбільших ендавмент-фондів у світі 2023. URL: <https://victormochere.com/uk/top-20-largest-endowment-funds-in-the-world> (дата звернення: 01.07.2023).
9. Шевченко Л. Ендавмент-фонди в інвестиційній стратегії зарубіжних університетів. Україна: аспекти праці. 2015. № 1. С. 8–16.
10. Щодо поняття “ендавмент”. Фонд розвитку Інституту міжнародних відносин. 2022. URL: <https://iirfund.org/about/endowment/> (дата звернення: 01.07.2023).
11. Harvard Management Company. URL: <http://www.hmc.harvard.edu/hmcandharvard/index.html> (дата звернення: 01.07.2023).
12. The endowment model and modern portfolio theory. URL: <https://www.nber.org/2018LTAM/yang.pdf> (дата звернення: 01.07.2023).
13. 10 National Universities With the Biggest Endowments. URL: <https://www.usnews.com/education/best-colleges/the-short-list-college/articles/10-universities-with-the-biggest-endowments> (дата звернення: 01.07.2023).

References

1. Bielov O. Endavment yak nova forma zabezpechennia stabilnosti finansuvannia naukovykh doslidzhen v Ukraini. Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. 2017. № 4. S. 50–62.
2. Endavment fond – yurydychni ta praktychni osnovy zasnuvannia. URL: <https://www.mikhailenko.com.ua/18-04-2023/endavment-fond-yurydychni-ta-praktychni-osnovy-zasnuvannya/> (date of access: 01.07.2023).
3. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy (redaktsiia vid 28.05.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n805> (date of access: 01.07.2023).
4. Zghama A.A. Endavment v Ukraini: pravovyi aspekt. Naukovi zapysky mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. 2016. № 1. C. 34–36.
5. Istoriiia Fondu rozvytku Instytutu mizhnarodnykh vidnosyn. URL: <https://iirfund.org/about/history/> (date of access: 01.07.2023).
6. Mizhnarodnyi Blahodiinyi Fond vidrozhennia Kyievo-Mohylianskoii Akademii. URL: <http://fund.ukma.edu.ua/> (date of access: 01.07.2023).
7. Podatkovyi kodeks Ukrainy (redaktsiia vid 26.07.2023). URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (date of access: 01.07.2023).
8. Top-20 naibilshykh endavment-fondiv u sviti 2023. URL: <https://victormochere.com/uk/top-20-largest-endowment-funds-in-the-world> (date of access: 01.07.2023).
9. Shevchenko L. Edavment-fondy v investytsiinii stratehii zarubizhnykh universytetiv. Ukraina: aspekty pratsi. 2015. № 1. S. 8–16.
10. Shchodo poniattia "endavment". Fond rozvytku Instytutu mizhnarodnykh vidnosyn. 2022. URL: <https://iirfund.org/about/endowment/> (date of access: 01.07.2023).

11. Harvard Management Company. URL:
<http://www.hmc.harvard.edu/hmcandharvard/index.html> (date of access:
01.07.2023).
12. The endowment model and modern portfolio theory. URL:
<https://www.nber.org/2018LTAM/yang.pdf> (date of access: 01.07.2023).
13. 10 National Universities With the Biggest Endowments. URL:
<https://www.usnews.com/education/best-colleges/the-short-list-college/articles/10-universities-with-the-biggest-endowments> (date of
access: 01.07.2023).